

Prøve eksamen STX velfærdsstaten

Bilag 1 Niels Valderdorf Jensen: Kronik information, skal Carina og Robert på fattiggården (2013)

Bilag 2 Karsten Dybvad, Macron vil lære af Danmark Debatindlæg i Århus Stiftstidende 27 august 2018

Bilag 3 satiretegning

KRONIK

Skal Carina og Robert på fattiggården?

De 'uværdige' fattige er dovne, arbejdssky, bruger løs af vores skattekroner, og kontrollen med dem må skærpes. De bliver anset for at være uden for rækkevidde, og derfor er det i stigende grad svært at retfærdiggøre hjælpen. Nutidens fattigdomsopfattelse har tydelige ligheder med den, der herskede på fattiggårdenes tid

Martin Sylvest Andersen

13. april 2013 Kommentarer (165)

- [DEL](#)
- [TWEET](#)
- [EMAIL](#)

Der ligger en ansøgning på socialrådgiverens hæve-sænke-bord. Den er fra en mandlig arbejdsløs, der høfligt ansøger om at få lov til at gifte sig med sin kæreste gennem flere år. Han er på kontanthjælp og må derfor ikke gifte sig, uden at det er blevet godkendt af kommunen. Han påstår, at parret har råd til vielsen og argumenterer intenst for sin sag.

Rådgiveren læser ansøgningen igennem. Den slags vigtige valg kan den arbejdsløse ikke træffe selv, da det kan medføre udgifter for fællesskabet. Han må heller ikke stemme ved folketingsvalgene, ej heller stille op, og hans skamfulde stilling på bunden af samfundet er kendt af alle – for han bor på fattiggården, bag pigtråd og høje mure. Her skal hans dovne levevis ændres gennem tvangsarbejde og en regelfyldt hverdag. Rådgiveren bladrer igennem mandens journal. Er han blevet genopdraget nok til, at man kan tillade ægteskabet? Journalen rummer svingende arbejdskvoter, regelbrud og udfarende adfærd. Og socialrådgiveren tvivler: Skal han have 'godkendt-' eller 'nægtet-'stemplet?

Det er ikke et dilemma, nutidens socialrådgivere sidder i til dagligt. Det gjorde deres forgængere, fattiginspektørerne, til gengæld, og det syn på fattigdommen, de repræsenterede, vinder mere og mere indpas i dagens Danmark.

Den dovne fattige

Fattig-Carina, Dovne Robert og debatten om selvforskyldt fattigdom har huseret den hjemlige debat, efter krisen ramte. Debatten har fået endnu et afsæt i den kontanthjælpsreform, regeringen har fremlagt. Men egentlig har de seneste års til tider voldsomme debat ikke rummet nyskabende elementer. Det hele er hørt før.

Ytringer om den dovne fattige, der lever et liv i selvforskyldt fattigdom – og måske oven i købet bruger flittigt løs af det offentliges penge – er blot tidsforskudte gentagelser af gammel retorik. Tag nu bare Forsorgsmuseet i Svendborg, hvor jeg arbejder. Vi er placeret i Danmarks sidste bevarede og

fredede fattiggård, bygget i en tid som én blandt hundreder. Fattiggårdene skulle tage sig af de dovne fattige og genopdrage dem.

Hundredetusindevis af danskere har i tidens løb været på fattiggård og tvangsarbejdsanstalt, og der var selvfølgelig ikke tale om hotelophold inde bag murene, der i Svendborgs tilfælde krones af pigtråd. Her kunne individer og familier, der ville have hjælp til at klare dagen og vejen, henvende sig. De skulle banke på en undseelig grøn port i en truende gul bygning for at blive mættet dagen efter. Alkoholikere, hjemløse, arbejdsløse, småkriminelle, gamle og syge kom i en skøn blanding ind bag murene.

Værdig og uværdig

Dovenskab og fattigdom skulle kureres af tvangsarbejde i store mængder og en regelfyldt hverdag. Lemmerne fik ikke dagpenge eller bistandshjælp – men hamre, økser og andre arbejdsredskaber i hænderne. Der var forskel på folk. De fattige blev inddelt i to klasser: værdige og uværdige. Dem med en undskyldning og dem uden. De uværdige var »arbejdsdygtige, men dovne og forfaldne Subjekter«, der skulle genopdrages til at blive bedre samfundsborgere med »Alvor og Bestemthed, uden dog at sætte humane Hensyn til side«, som der står i regulativet for Svendborg Kiøbstads Fattig- og Arbejdsanstalt fra 1872. De værdige – på dette tidspunkt fortrinsvis de gamle og syge – havde lidt bedre vilkår: Ingen tremmer for vinduerne, begrænset arbejdsmængde og ingen kønsadskillelse – men deres ophold på fattiggården var stadig meget skamfuldt. De sad jo i samme institution som sprittere, betlere og afsonende småkriminelle, kun adskilt fra disse af en høj mur.

At modtage fattighjælp blev opfattet som særdeles pinligt, en umyndiggørelse. Fattiggårdene spillede bevidst dette kort og satsede på at se truende og skræmmende ud – så ville færre bruge deres tjenester, hvilket var billigere i den sidste ende.

Hvis man fik fattighjælp i Danmark fra 1849-1961, fulgte der for de uværdige deklasserende detaljer med hjælpen. Grundloven af 1849 slår fast, at modtagere af fattighjælp ikke kunne stemme og ikke kunne blive valgt. De kunne heller ikke gifte sig med hvem de ville uden at indsende ansøgning først. Hjælp var simpelthen et lån, der skulle tilbagebetales, før man havde udsigt til at blive genforenet med sine rettigheder (§ 35).

Fattigdom var en forbrydelse sidst i 1800-tallet og et godt stykke op i sidste århundrede. Fattigloven fra 1891 og Steinckes socialreform fra 1933 fokuserede indsatsen mod dem, der kunne reddes; de værdige (hvis gruppe nu – i lyset af depressionen – var udvidet, så mange husvilde talte med). De uværdige var der dog konsensus om at lade blive på fattiggårdene. De tidligere uværdige fattige fik først stemme- og gifteretten tilbage i 1961, hvor pigtråden på fattiggårdens gule mure blev pillet ned. Gennem mere end 100 år var denne skelnen mellem værdig og uværdig dominerende i dansk sociallovgivning, og den har ikke helt sluppet sit tag endnu.

Man mister således ikke længere sin stemmeret, fordi man er arbejdsløs. Men det er ikke lang tid siden, at lige præcis dét synspunkt blev luftet sidst. Både VU og KU har haft højtplacerede medlemmer, der har argumenteret for, at folk, der ikke bidrager til fællesskabet, skal have frataget stemmeretten. Det er interessant nok det unge vækstlag for

fremtidige borgerlige politikere, der argumenterer for deklasseringen af kontanthjælpsmodtagerne.

'Uden for rækkevidde'

Værdig/uværdig-opdelingen lever i bedste velgående i den offentlige debat. Robert og Carina deler karakteristika med de uværdige fattige fra sidst i 1800-tallet. De bliver fremstillet som arbejdsdygtige, men dovne individer, og deres fattigdom er dermed selvforskyldt. For eksempel har Robert haft adskillige job, men vil ikke arbejde med noget, han ikke finder meningsfyldt. Carina ryger oven i købet – en nydelse, der heller ikke var de uværdige forundt i Svendborg Fattiggård. For slet ikke tale om hendes hund.

Det er dokumenteret, at debatten om Robert og Carina flyttede mange danskeres opfattelse af kontanthjælpen. Dette holdningsskifte spiller regeringen bold med i den fremlagte kontanthjælpsreform. Reformens idégrundlag har flere paralleller til denne fattigdomsopfattelse. Den spiller ligeledes på en opfattelse af kontanthjælpsmodtageren som en smule doven – de har i hvert fald hængt fast i systemet for længe, hvorfor myndighederne skal stramme skruerne.

Man hjælper dem, der ligner en selv, og som man mener, har en chance for at komme videre ud af den suppedas, fattigdom udgør. Hvis man begynder at placere mennesker i 'kan ikke hjælpes'-kassen, får man således svært ved at retfærdiggøre hjælp. Og det er her, Robert, Carina og kontanthjælpsmodtagernes brøde ligger – de bliver i stigende grad italesat som værende uden for rækkevidde.

Hvilken fattigdomsopfattelse?

Der er stadig en skelnen mellem en rigtig og en forkert måde at være fattig på, og denne værdidom er knyttet tæt til den gamle måde at adskille fattigfolk fra uheldige godtfolk. Carina og Robert overskrider begge denne grænse, og det har fremprovokeret så megen debat, især fordi de i offentlighedens øjne fremstår arbejdsdygtige, men dovne og med et behov for genopdragelse. De er moderne uværdige fattiglemmer, og kontanthjælpsreformen er specifikt rettet mod at genopdrage denne målgruppe gennem uddannelse og lave ydelser.

Den måde, man opfatter den fattige på, dikterer, hvilken hjælp han/hun skal have. Hvis man ser på fattigdom som et selvforskyldt problem, så ligger fattiggårdene og genopdragelse lige til højrebænet. Men hvis fattigdom i stedet er et komplekst samfundsproblem, der hænger sammen med jobudbud, social arv og uddannelsesmuligheder, så åbner døren sig for omsorg og hjælp uden modydelse.

Skammen ved at være arbejdsløs har været stigende under krisen. Folk føler sig ringeagtede, og en rapport fra Rådet for Socialt Udsatte i 2012 viste, at mange gik med hemmelige drømme om at brænde deres journaler.

I lyset af historiens erfaringer virker det derfor relevant at spørge: Hvor er vores fattigdomsopfattelse på vej hen? Hvad ville du gøre, hvis det var Dovne Roberts høflige ansøgning om ægteskab, der lå på dit hæve-sænke-bord?

*Nils Valdersdorf Jensen er museumsformidler & projektmedarbejder på
Forsorgsmuseet, Svendborg Museum*

Emmanuel Macron vil lære af Danmark

AF: **KARSTEN DYBVAD, ADM. DIREKTØR, DANSK INDUSTRI**

Publiceret 27. august 2018 kl. 21:05

CARSTEN DYBVAD, ADM. DIREKTØR, DANSK INDUSTRI

Debat.

Fransk visit: Frankrigs præsident Emmanuel Macron gæster i denne uge København. Hvorfor vælger en travl statsleder fra verdens syvendestørste økonomi at bruge halvanden dag i lille Danmark? Fordi den danske tilgang til globaliseringens foranderlige samfund vækker beundring verden over. Den danske kombination af højt velstandsniveau, lav ulighed, lav korruption og gode vilkår for at drive virksomhed er af naturlig interesse for en reformivrig leder som Macron.

Nøglen til den danske succeshistorie er en bredt forankret stræben efter et samfund i både vækst og balance, og det er den aftalebaserede danske model fundamentet for. Macron har også udtrykkeligt peget på

flexicurity som inspiration for de arbejdsmarkedsreformer, han har gennemført det seneste år. Men den danske tilgang rækker i virkeligheden meget længere end beskæftigelsespolitik. Det fleksible samarbejde mellem arbejdsgivere, arbejdstagere og stat bidrager til et smidigt og innovativt samfund.

Globalisering og frihandel har mødt folkelig modstand over store dele af verden de seneste år. For eksempel synes blot 33 pct. af franskmændene i den seneste Eurobarometer-undersøgelse, at globalisering overvejende er en god ting. I Danmark er det tilsvarende tal derimod 75 pct. Det er den højeste andel i EU.

I Danmark udgør eksporten mere end halvdelen af BNP, og 775.000 danske job afhænger af handel med resten af verden. Med så mange arbejdspladser på spil har danske fagforeninger derfor en aktie i regelbaseret frihandel. Men erhvervslivet anerkender også, at visse job går tabt i den globale konkurrence.

Det er langt mere effektivt at beskytte *arbejdstageren* gennem aktiv arbejdsmarkedspolitik end at beskytte *arbejdspladsen* gennem høje toldmure. Det er den type inspiration, Macron kan bruge i sine bestræbelser på at omdanne Frankrig til et land, der i højere grad omfavner globaliseringens muligheder.

Hvad Danmarks grønne omstilling angår, er målet balance mellem vækst på den ene side og hensyn til klima og miljø på den anden. I den forbindelse spiller både produktion og forbrug af energi en væsentlig rolle. Danske virksomheder er førende inden for produktion af vedvarende energi. Men danske virksomheder er også blandt verdens bedste til at udnytte energien mest effektivt.

Når danske virksomheder investerer i udviklingslande verden over, sker det ved at fremme synergien mellem vækst og bæredygtighed. Eksempelvis kunne Vestas for tre uger siden offentliggøre en aftale om at eksportere 46 vindmøller til Senegal. Den danske stats eksportkreditfond er med til at finansiere projektet, som både kommer til at styrke landets økonomiske udvikling og udbrede vedvarende energi i Vestafrika. Det giver samtidig god mening på bundlinjen.

Verden kan derfor lære meget af Danmark og ikke mindst vores civilsamfunds fokus på et samfund i vækst og balance. Derfor er det positivt, at Macron foruden besøg hos Dronningen og statsministeren også - i Industriens Hus - mødes med lederne fra en række danske virksomheder, fagforeninger og organisationer. Der er mange gode danske erfaringer at dele ud af.

ARBEJDET
1960

KLIENTEN
2020

